

TANULÓI TEVÉKENYSÉG	TANÁRI TEVÉKENYSÉG – SZÜKSÉGES IDŐ MUNKAFORMA – RÖGZÍTÉSRE KERÜLŐ ISMERETEK	MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK
<p>Az óra címe: TÖRTÉNETKEZDEMÉNYEK, ÉRTELMEZÉSI JAVASLATOK A TELEVÍZIÓS HÍRMŰSOROKBAN. / HÍRANYAGOK, DISKURZUSOK, ÚJSÁGÍRÓI MODELLEK</p> <p>Az óra célja: Az alapozó órát követően elmélyíteni és árnyalni annak a megértését, hogy a hírek konstruálása során a hírszerkesztőségek miért úgy építik fel a közölt híryananyagok jelentős részét, hogy az események bemutatásán túl azok értelmezését valamely legitím diskurzusba tereljék, vagy új diskurzust (társadalmi párbeszédet) kezdeményezzenek. Ezzel összefüggésben annak áttekintése, hogy mindennek milyen kapcsolata van az újságírói modellekkel.</p> <p>Szerző: Hartai László</p>		
<p>Az óra (órák) hivatalos kerettantervi háttere a Kerettanterv a gimnáziumok 9-12. évfolyama számára; Mozgóképkultúra és médiaismeret; 7 oldal, A média társadalmi szerepe, használata; A médiakommunikáció szereplői, médiainstémények és közönségek tematikai alapegység (http://kerettanterv.ofi.hu/3_melleklet_9-12/index_4_gimn.html)</p> <p>ELŐZMÉNY:</p> <p>Az előző („A”) órán a tanulók az elzárt/szűkített ózdi közutak híradós reprezentációja kapcsán megtapasztalták, hogy a híryananyagok szerkesztése során a híreket közreadó csatornák gyakran nem bízzák a publikumra a látottak jelentésének kialakítását, hanem azt célzott keretkezéssel is irányítják.</p> <p>A kiadott házi feladat azonban egy olyan hírblokk (RTL Klub) kapcsán kérte a közreadott értelmezés feltárását, ahol a csatorna nem határozta meg a sugalmazott olvasatot, nem épített jelentéskeretet a híryananyagba.</p> <p>Az RTL anyaga – ellentétben a többi híradóval – a kánikulai ózdi vízkorlátozás esetében lemond a markáns értelmezési javaslatról, és új javaslatot sem tesz az események értelmezésére (vagyis nem kezdeményez új diskurzust). A csatorna nem akar állást foglalni. A frame-building elmaradását az magyarázza, hogy a kereskedelmi televízió számára ez az esemény nem igazán alkalmas hír-anyag, mert nincs megfelelő főhőse, személyében megjeleníthető áldozata, de bűnöst sem akar a szerkesztőség konstruálni. A történetek morális megítélése a nagyközönség számára kétséges, bármely erős értelmezési keret sugalmazása és az eseményeknek a témával összekapcsolódó karakteres társadalmi párbeszédbe (diskurzusba) csatornázása túl sok néző számára volna elfogadhatatlan. Így a híradó viszonylag semleges, csupán a tényekre szorítkozó, az infotainment elvárásokhoz képest puritán módon fogalmazza meg a témát. Vagyis pontosan úgy viselkedik, ahogy a bulvár újságírás a politikailag érzékeny témákat kezeli. (Jellemző, hogy a rivális TV2 híradója nem is foglalkozott az esettel).</p> <p>A tanulóktól természetesen nem elvárható mindennek a felismerése, nemhogy a kibontása. Mivel azonban a feladatban említésre kerül a frame elhagyásának a lehetősége, várhatóan születik ezzel a lehetőséggel azonosuló megoldás. Az óra első blokkjában elsősorban ezekre kellene építeni.</p>		

TANULÓI TEVÉKENYSÉG	TANÁRI TEVÉKENYSÉG – SZÜKSÉGES IDŐ MUNKAFORMA – RÖGZÍTÉSRE KERÜLŐ ISMERETEK	MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK
<p>HÍRSZERKESZTÉS - A HÍREKBE KÓDOLT ÉRTELMEZÉSI KERETEK ÉS AZOK HIÁNYA</p> <p>A tanulói állítások, hipotézisek felülvizsgálata a beszélgetés során.</p>	<p>Házi feladat megbeszélése (10 perc)</p> <p>Tanári indítás: Az ózdi kutak szűkítéséről, elzárásáról szóló híradóanyagok kapcsán felismertünk néhány olyan értelmezési keretet, amely – a szerkesztőség, és így a csatorna javaslatának tekinthető – az eseménysorozat lényegének értelmezésére szolgál. Láttuk, hogy ezek az értelmező megállapítások ugyan szó szerint ritkán hangzanak el a műsorokban, de világosan utalnak a közbeszédben a témához kapcsolódó, aktuálisan zajló társadalmi vitákra. A néző a csatorna értelmezési keretébe helyezkedve a hasonlóan gondolkodók széles véleményközösségének tagjaként könnyen azonosulhat azzal a sugalmazott jelentéssel, amit a szerkesztőség a tényekhez „mellékel”.</p> <p>Lássuk, hogy az RTL hírblokkja milyen keretbe helyezte az ózdi eseményeket?</p> <p>A beszélgetést segítő kérdések: - van-e az RTL hírblokkban bűnös és áldozat? - milyen irányt szab a nézői értelmezésnek az utolsó, riporter megközlés: <i>A Vízmű szakemberei egész nap járták a várost és ellenőrizték a kutakat. Ezen a helyen a polgármester ígéretével szemben már nagy nyomással jött a víz.</i></p> <p>Tanári lezárás: Az értelmezési keretek felismerése és elemzése során ne feledjük, hogy a hírműsorok olykor lemondanak erről az eszközzől. A keret hiánya azonban éppen annyira árulkodik az adott csatornáról, mint azok megléte és milyensége.</p> <p>Tanári „felkonf”: A mai órán egyrészt alaposabban megnézzük azokat az eszközöket, amelyek a keretezést szolgálják, másrészt kísérletet teszünk arra is, hogy megértsük, miről mesélnek a választott értelmezési keretek. Az egyszerűség miatt maradunk az ózdi példánál.</p>	<p>A válaszoktól függően moderálva a beszélgetést, a tanár a tanulók figyelmét arra irányítja, hogy az RTL híradója ugyan bizonyos gyanakvással fogalmazza meg a polgármester (önkormányzat) tevékenységét, döntéseit – a narráció majd minden mondatában használt „szerint” kifejezés egyértelműen mutatja ezt –, azonban önmagában ez még nem helyezi a szerkesztőség által javasolt értelmezési keretbe az anyagot.</p>

TANULÓI TEVÉKENYSÉG	TANÁRI TEVÉKENYSÉG – SZÜKSÉGES IDŐ MUNKAFORMA – RÖGZÍTÉSRE KERÜLŐ ISMERETEK	MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK																								
<p>A tanulók a megszokott szórt figyelemmel nézik a hírblokkot, amelyet az előző órán már amúgy is láttak.</p> <p>A képek és a hangzó anyag felidézését üres forgatókönyv-blank segíti:</p> <table border="1" data-bbox="116 459 544 794"> <thead> <tr> <th></th> <th>kép</th> <th>hang</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>...</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>...</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>A helyes válaszrészekből a tanulók egy sajátos, a szöveg audiovizuális emlékezetéből összeálló „story-board zanzát” készítenek (szükséges eszközök: ollók, cellux)</p>		kép	hang	1.			2.			3.			4.			5.					<p>MIRE EMLÉKSÜNK ÉS IÉRT ÉPPEN ARRÁ - FELADAT (40 PERC)</p> <p>1. (3 perc) A tanár minden bevezetés, előzetes szempont megjelölése nélkül levetíti az MTV1 Híradó 08.05.-i anyagát.</p> <p>2. (7 perc) Ezt követően arra kéri a diákokat, hogy idézzék fel és írják le egy-egy szóval vagy bármilyen más egyértelmű utalással a hírblokk snittjeit – lehetőleg minél többet –, és azt is, ami az adott kép alatt elhangzott. (Ha nem is szó szerint, de az elhangzottak lényegét) –, a helyes sorrendben. (Fontos, hogy a tanár felhívja a tanulók figyelmét arra, hogy nem baj, ha nem jut az eszükbe minden, ez természetes, de tegyenek kísérletet a minél teljesebb megoldásra. Tekintsék kutatási módszernek a feladatot.)</p> <p>3. (10 perc) A tanár szétosztja a valós story boardot (lsd. tv.9-10.B,story_board_melleklet), amely tartalmazza a 34 képet és a hozzájuk tartozó szöveganyagot. Arra kéri a tanulókat, hogy hasonlítsák össze saját megoldásukat a hírblokk tényleges kép-hanggi szerkezetével, majd arra alkalmas eszközzel (pl. olló) vágják ki azokat a sorokat a táblázatból, melyekre lényegében helyesen emlékeztek, és azokat sorban ragasszák össze!</p> <p>4. (5 perc) A sorszámok alapján a diákok a tanár irányításával megszámozzák, hogy az egyes képeket (szövegrészeket) hányan idézték fel helyesen. Az ily módon kialakuló, a közös emlékezet által kiemelt kulcsrészeket sorozata világosan megmutatja a híryanag „csontvázát”, stabil „tartó-szerkezetét”, amelyből könnyen kiolvasható a csatorna értelmezési keret javaslata.</p>	<p>A munka célja természetesen nem a feladat hibátlan vagy teljes megoldása, hanem az azzal való szembesítés élménye (jó esetben intellektuális drámája), hogy milyen eszközökkel irányítja a néző gondolkodását (azonosulási potenciálját, megértési szándékát) a látszólag pofonegyszerű, mindenki számára oly ismert sémákkal dolgozó hír.</p> <p>Egyáltalában nem baj, ha az ily módon létrejövő hírblokk-zanzák mindössze néhány sorból állnak, mert ezek mutatnak rá az anyag kulcs mozzanataira.</p> <p>Az Mtv1 híryanaga erős műsorvezetői állítással indul. A kulcsszavak a „többség-tisztesség” és a ki nem mondott, de a mondat logikájából következő kisebbség-„potyázás”. A kisebbség pedig a cigányságot asszociálja a nézőben.</p>
	kép	hang																								
1.																										
2.																										
3.																										
4.																										
5.																										
...																										
...																										

TANULÓI TEVÉKENYSÉG	TANÁRI TEVÉKENYSÉG – SZÜKSÉGES IDŐ MUNKAFORMA – RÖGZÍTÉSRE KERÜLŐ ISMERETEK	MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK
<p>Aktív részvétel az indoklások megbeszélése során.</p> <p>Jegyzetelés</p> <p>A feladat eredményére épülő tanári elemzés figyelmes és kritikus követése, szükség esetén kérdések megfogalmazása</p> <p>(pl.: mindez hogyan egyeztethető össze azzal, miszerint a hír szent, a vélemény szabad, vagy a hírt és a kommentárt egyértelműen meg kell különböztetni egymástól)</p>	<p>5. (10 perc) A tanár irányításával az eredmények elemző értelmezése következik a következő segítő kérdések, elemzési szempontok alapján:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a műsorvezető nyitó mondatának jelentősége; - vajon miért törlődik a közös emlékezetből az elzárt/szűkített kutakhoz kapcsolódó információ; - milyen felvételeket látunk a szocialista országgyűlési képviselő megszólalása előtt, vajon miért éppen ezeket; - miért őrzi meg a közös emlékezet azt, amit a sajtótájékoztatón a polgármester mond; - van-e olyan motívum az elmaradt tüntetésről szóló részben, amire sokan emlékeznek, s ha igen, mi az; - vajon miért emlékszik a néző a kisebbségi önkormányzat vezetőjének szavaira. <p>6. (5 perc) Következtetések: A híryanagyokban felismerhető történet-kezdemény és a csatornát képviselő szerkesztőség által megfogalmazott értelmező keret nem függetlenek egymástól. Az értelmezési javaslat valójában azt jelzi, hogy noha a hírben közölt eseményeket nincs módja a híryanagy közlőjének lezárt elbeszélésként megfogalmazni, mégis úgy mesél, mint aki tudja az elmesélt dolgok jelentését, tisztában van az események lényegével, azok morális igazságával.</p> <p>Az MTV1 történetkezdeménye szerint a morális rend azáltal borult fel Úzdon, hogy <i>míg a többség fizet a vízért, mások ingyen és pazarlóan használják a közvagyon</i>. A narratíva cselekvő hőse a polgármester, aki vállalva a megpróbáltatásokat, küzdelmet folytat a rend helyreállításáért, hiszen az <i>ivóvízellátás biztosított</i>, az önkormányzat részéről a kutak szűkítésével és elzárásával <i>jogsértés nem történt</i>. A küzdelemben segítői (pl. a kisebbségi önkormányzati vezető) és ellenfelei (pl. ellenzéki pártok képviselői) vannak, míg végül... Míg végül diadalmaskodik –, mondhatná a szerkesztőség, ha történetet mesélne, de éppen ezt nem teheti, mert az események kimenetele bizonytalan, nem ismert. Ezért a baloldal-jobboldal értékvilágának, politikai harcának keretébe illeszti az eseményeket, és ebben az értelmezési keretben tesz javaslatot a nézőnek a látottak elhelyezésére. A továbbiakban azt nézzük meg, vajon miféle elfogadott újságírói szerepfelfogásba illeszkedik az a megoldás, amelyet eddig vizsgáltunk, vagyis amely értelmezési keretbe helyezi a hírként megfogalmazott eseményeket?</p>	<p>A következő két blokk az elzárt kutakról, az érintettek „panaszkodásáról” és az ellenzéki pártok aktivitásairól sok információt tartalmaz ugyan, de ezeket mégis szelektálja a nézői emlékezet, éppen a megfogalmazás módja miatt. (Semmitmondó megszólalások, személytelenség, jellegtelen beállítások).</p> <p>A szocialista képviselőnek az ózdi polgármesterrel való tárgyalásáról szóló információt viszont „mókás” képek illusztrálják, elvonva a figyelmet a képviselői kérésről. A megszólalóval készített riportból bevágott mondat sem a tárgyalásról szól, azt nem használja a szerkesztő.</p> <p>A polgármester sajtótájékoztatója viszont ahhoz képest, hogy az esemény vizuálisan jellegtelen, statikus, kifejezetten igényesen megkomponált. Egy higgadt, megfontolt és felkészült ember beszél, mondandójára egy ország figyel. A szerkesztés kiemeli és hitelesíti szavait, melyet megerősít az utolsó, s ezzel kiemelt státuszú megszólaló, akitől pozíciójánál fogva a cigányság érdekvédelmét várná a néző. Ám a kisebbségi önkormányzati vezető nem lát problémát, víz márpedig van, minden törvényes, zavaró tényezőt a kampányoló, a helyi viszonyokat nem ismerő ellenzéki politikusok jelentenek.</p>
<p>SZÜNET (5 PERC)</p>		

TANULÓI TEVÉKENYSÉG	TANÁRI TEVÉKENYSÉG – SZÜKSÉGES IDŐ MUNKAFORMA – RÖGZÍTÉSRE KERÜLŐ ISMERTEK	MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK
	<p>TANÁRI ELŐADÁS (10 PERC) / projektor, pp</p> <p>A televíziós csatornák (és az írott vagy az internetes sajtó intézményes mesélői) nyilvánossággal kapcsolatos szemlélete a következő négy, jól elkülöníthető újságírói „iskolába” sorolható:</p> <p>Az elkötelezett újságírás a hatalmat gyakorló kormányzat döntéseivel azonosul, azt igazolja, terjeszti - függetlenül a tények, események tárgyilagosságtól, feltárásától. A diktatórikus társadalmak médiavilágát jellemzi, idegen a demokratikus társadalmak újságírói gyakorlatától, mert nem fogadja el a sokszínű nyilvánosságot, a kormányzat kritikáját.</p> <p>A pártos újságírás elsősorban bizonyos eszmék, ügyek, pártok képviselőit tartja a média elsődleges feladatának. A tényeket rendszerint olyan színben mutatja be, ahogy az a leginkább megfelel az általa képviselt eszmének vagy pártoknak. A kormányzathoz való viszonya támogató-elfogadó vagy kifejezetten kritikus (attól függően, hogy melyik politikai erő van éppen hatalmon).</p> <p>A pártos újságírás elfogadja a sokszínű nyilvánosságot, ám az általa konstruált nyilvánosságban szinte lehetetlen árnyaltan tájékozódni a politikai eszmények valamilyen szintű ismerete nélkül.</p> <p>A semleges-objektív vagy angolszász típusú újságírás a tények tárgyilagosságra törekszik, az ellentétes véleményeket egyaránt megjeleníti, a média szerepét a hatalom kontrollálásában látja, vagyis a kormánnyal szemben rendszerint kritikus, függetlenül attól, ki van hatalmon.</p> <p>A bulvár újságírás lehetőleg kerüli a hatalmi elittel kapcsolatos politikai témákat, azokról röviden és állásfoglalás nélkül ad hírt.</p>	
<p>Kérdés: hogyan egyeztethető össze a pártos újságírás a csatorna közszolgálati szerepével</p>	<p>A PUDING PRÓBÁJA – FELADAT (15 PERC)</p> <p>A tanár most három videót mutat meg a tanulóknak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - az RTL és az ATV témába vágó második híradóanyagait, illetve a már jól ismert MTV1 híryanagot - Újra van víz, de nem annyi, mint korábban - Egyelőre ismét van víz az ózdi kutakban - Vízkorlátozás Ózdon! Az önkormányzat megelégedte a potyázókat <p>A feladat a három anyag újságírói iskolákba sorolása az imént elhangzott tanári információkra alapozva, indoklással.</p> <p>A tanulók 3 fős csoportokban vitatják meg a kérdést és jelölik ki azt a diákot, aki képviseli álláspontjukat.</p> <p>A tanár kérdésére az azonos válaszokat adó csoportok szóvivői összeülnek, és közülük valaki ismerteti a válasz indokát, illetve részt vesz a vitában.</p>	<p>A tanár itt viszonylag a háttérben maradva moderálja a vitát.</p> <p>A véleménykülönbségek feltehetően abból adódnak majd, hogy a diákokat a híryanagok alapos megfigyelése helyett megtéveszti az előzetes „tudás” az RTL kereskedelmi (tehát bulváros), az MTV közszolgálati, illetve az ATV baloldali (pártos) jellegéről. Vagyis válaszaikat nem a konkrét hírszövegekre alapozzák majd.</p>

TANULÓI TEVÉKENYSÉG	TANÁRI TEVÉKENYSÉG – SZÜKSÉGES IDŐ MUNKAFORMA – RÖGZÍTÉSRE KERÜLŐ ISMERETEK	MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK
	<p>ÖSSZEFOGLALÁS, HÁZI FELADAT KIADÁSA (10 PERC)</p> <p>A tanár megállapítja, hogy a közszolgálati csatorna nem képviseli szükségképpen az objektív-semleges, ahogy a kereskedelmi sem a bulvár vagy a pártos újságírást. A bulvár kerüli a politikailag érzékeny témákat, ha mégis foglalkoznia kell ilyen ügyekkel, akkor lehetőleg az objektív-semleges újságírás eszköztárát használja, de a hatalom kontrollálásának szándéka nélkül. A bulvár és az angolszász típusú újságírás tehát ilyen esetekben könnyen összekeverhető.</p> <p>A közszolgálati pedig nem jelent szükségképpen minőségit és megbízhatót - bár a közösség valójában ezért is tartja fenn – gyakran alkalmazza a pártos újságírás egyébként legitim és elfogadott, ám a közszolgálattal csak nehezen összeegyeztethető eszköztárát.</p>	
<p>HÁZI FELADAT:</p> <p>Gyűjts példát a pártos, az objektív-semleges és a bulvár újságírói szerepfelfogásra – lehetőleg ugyanabban a témában! Fogalmazd meg a történetjavaslatokat, és amennyiben van, a közreadott értelmezési kereteket is!</p>		
<p>FELHASZNÁLT IRODALOM:</p> <p>Bajomi László Péter: Média és társadalom; Antenna könyvek 2006 (130-133 o.)</p> <p>Denis McQuail: A tömegkommunikáció elmélete Osiris Kiadó, 2003 (297-299. o.)</p> <p>Hartai László-Muhi Klára: Mozgóképek és médiaismeret (tankönyv), MOZAIK tankönyvkiadó, 2011 (98-104 o.)</p> <p>Bajomi László Péter: Az objektivitás-doktrína nyomában Médiakutató 2003 nyár http://www.mediakutato.hu/cikk/2003_02_nyar/02_objektivitas_doktrina</p> <p>Herbert Gans: Objektivitás, ideológia, eseményselekcio Média, nyilvánosság, közvélemény (szöveggyűjtemény) Gondolat 2007 (346-382 o.)</p> <p>A KÉPEK ÉS FILMEK FORRÁSAI:</p> <p>MTV Híradó Vízkorlátozás Ózdon! Az önkormányzat megelegette a potyázókat http://videotar.mtv.hu/Videok/2013/08/05/20/Vizkorlatozas_Ozdon_Az_onkormanyzat_megelegette_a_potyazokat.aspx</p> <p>ATV (2013-08-10) ATV Egyenlőre ismét van víz az ózdi kutakban http://www.youtube.com/watch?v=TxQAim_NYFk</p> <p>RTL KLUB híradó (2013-08-08) Újra van víz, de nem annyi, mint korábban. http://www.rtlklub.hu/hirek/belfold/video/216175</p>		

[6]